

# Ekitabo kya Yoweeri ne Ekkanisa y'Abadiventisiti ab'Olunaku olw'omusanvu ey'e Laodikiya - Ennamba kkumi na mukaaga

Jeff Pippenger  
2025-12-22

## Ennamba kkumi na mukaaga

Nsaba musonyiwe olw'ebigambo bingi ebisooka, nga tetunnaba kutandika ku nsonga enkulu. Njagala okuteeka mu kifo emirongo egy'obunnabbi egy'enjawulo, nga by'ebitundu ebikulu eby'akaloozo ge njenda okukozesa nga tutunuulira mu butereevu ekitabo kya Yoweeri. Nnategeezaako dda nti ekigambo ky'Olwebbulaniya ekiwandiikiddwa mu kitabo kya Yoweeri, ekivvunulwa "cut off", kirina emizi mu nkola ey'ebiweebwayo eyakozesebwanga mu kukakasa endagaano mu nnaku za Ibulayimu.

Muzuukuke, mmwe abatamiivu, mukaabe; era mwekubire enduulu, mmwe mwenna abanywa wayini, olw'ewayini empya; kubanga ewayini empya eggiddwa mu kamwa kammwe. Yoweeri 1:5.

Ekigambo ky'Olwebbulaniya ekivvunulwa 'okusalako' kye H3772, era kye muzizi ogw'ensibuko ogutegeeza 'okusala (okusalako, okutema wansi oba okukatulamu); era kisobola okukozesebwa okutegeeza okuzikiriza oba okumalawo; naddala 'okukola endagaano' (kye kitya, okukola omukago oba okuteesa, mu kusooka nga basala ennyama ne bayita wakati w'ebitundu byayo).

Ntegedde nti ennyonnyola ya Strong eya "okusalibwawo" eguyita "omuzi ogwasookera ddala" mu ngeri ey'enkola y'olulimi. Bwe kityo, okusala okulabikiramumu mu ndagaano ne Ibulayimu kulaga nti omusana gw'endagaano gugattiddwa ku kigambo, era omusana ogwo gusimbiddwa ku muzi gw'ebyaafayo ogwasookera ddala. "Okusala", mu byafaayo by'endagaano, ke kabonero ka bunnabbi akesigamiziddwa ku mizi gyakyo egyasookera ddala, era mu nkola y'olulimi kimanyikiddwa nga "omuzi ogwasookera ddala".

Okulangirirwa okuli mu olunyeri olutaano tekulaga kyokka nti tebalina obubaka bw'emvula ey'oluvannyuma, nga bukiikirirwa 'envinnyo empya,' wabula era kulaga nti mu kiseera ekyo nyini, 'awo awo,' baaganibwa okuba abantu b'endagaano ya Katonda, abantu b'endagaano ab'alondoola emizi gyabwe egy'ensibuko 'egyasookera ddala' okutuuka eri Ibulayimu.

Ekika ekyafa mu ddungu mu bbanga lya myaka nga amakumi ana, baagikomya ensibuko yaabwe eyasooka eri Ibulayimu, kitegeeza "kitaawu w'amawanga mangi." Ekika ekyayingira Ensi Eyasuubirwa ne Yoswa, kyagikomya ensibuko yaakyo eyasooka eri Ibulayimu. Abayudaaya abaakomerera Kristo ku musaalaba, baagikomya ensibuko yaabwe eyasooka eri Ibulayimu. Abaprotestanti abaava mu Biseera eby'Ekizikiza, era ne bageragerwa ne bayitibwako nga abantu b'Endagaano ba Katonda abaalonde mu 1844, baagikomya ensibuko yaabwe eyasooka eri Ibulayimu. Ekikungo kya Millerite ekya Firadelfiya ekyayingira mu Kifo Ekitukuvu Ennyo nga 22

Okitobba 1844, kyagikomya ensibuko yaakyo eyasooka eri Ibulayimu. Ekikungo kya Millerite ekya Laodikya ekyazimbirawo Jeriko nate mu 1863, kyagikomya ensibuko yaakyo eyasooka eri Ibulayimu. Ekkanisa ya Abaadiventisiti Ab'Olunaku olw'Omusanvu ey'e Laodikya egasuulibwa okuva mu kamwa ka Mukama mu kiseera ky'etteeka lya Ssande erigenda okujja mangu, yagikomya ensibuko yaayo eyasooka eri Ibulayimu. Ebyo byonna ebika byatuukiriza, oba bijja okutuukiriza, olugero lw'ennimiro y'emizabbibu.

Abatamiivu mu kitabo kya Yoweeri bazuukuka ne basanga bagaaniddwa okubeera bantu ba Katonda, era nga tebalina obubaka bw'enkuba ey'oluvannyuma. Ate ekikontana ne kino kye kituufu. Abo Yoweeri b'alaga ng'abambadde "engule z'ekitiibwa," ne bayingira mu ndagaano, ne basiibwako akabonero, ne bayimutibwa ng'ekiweebwayo. Endagaano eyasooka ddala eyaakasibwa wakati wa Katonda n'abantu be yalondawo yatandika n'ekimu kye bayita "okusala," ekiragibwa mu kiweebwayo eky'enkomerero eky'abantu ba Katonda, ekitandika ku tteeka erya Sande. Okusala kuno kwe kuwawula ejaano n'ebisagazi. Ebisagazi bigaanibwa ne bisuulibwa mu muliro, ate ejaano ekujanyizibwa wamu nga ekiweebwayo ky'ebibala ebyasooka eby'ejaano ekya Pentekooti, era ne kiyimutibwa, "nga bwe kyabanga mu myaka egy'edda."

Waliwo emitendera ena egyogerwako bulijjo okulaga endagaano ya Ibulayimu. Mu Olubereberye 12 Ibulayimu ayitibwa era aweebwa ekisuubizo okumufuula eggwanga ddene. Kino si kitundu kya ndagaano, naye kye okuyitibwa kw'ekisuubizo. Mu kiseera ekyo erinnya lye lyali Abaramu, kubanga omu ku bubonero bw'endagaano kwe kukyusibwa erinnya. Erinnya lya Abaramu likyusibwa mu mutendera ogw'okusatu mu emitendera ena gy'endagaano.

Kubanga Katonda bwe yasubiza Ibulayimu, kubanga tewali mukulu gw'alayirako, n'alayira ku ye yennyini, ng'agamba nti, Mazima, ndikuwa omukisa nnyo, era ndikukuza nnyo. Awo bwe yagumiikiriza, n'afuna ekisuubizo. Kubanga abantu ddala balayirira ku omukulu; era ekirayiro olw'okukakasa kibabeerera enkomerero y'ennyombo zonna. N'oolwekyo Katonda, nga ayagala nnyo nnyo okulaga abasika b'ekisuubizo obutakyukakyuka bw'amagezi ge, n'akikakasa n'ekirayiro: okuba nti mu bintu ebitali bikyuka bibiri, mu ebyo Katonda tasobola kulimba, tulyoke tube n'okusaanuuka okw'amaanyi, ffe abaaddukidde mu kifo eky'okuddukirwako okunyweza essuubi eriteekeddwa mu maaso gaffe; essuubi eryo lye tulina ng'enanga y'emmeeme, eryesigika era eryenywevu, eriyingira ebbali w'akabugo; eyo omusooka olw'affe yayingidde, ye Yesu, eyafuuse kabona asinga obukulu emirembe gyonna mu nteekateeka ya Mereekizeddeki. Abaebbulaniya 6:13-20.

Okuyita kwali okusuubiza kwa Katonda eri Aburamu, era n'awa obujulizi obw'okubiri mu "kirayiro" ekyagoberera. "Ekirayiro" ekyagoberera kyalina ebicweka bisatu. Oluvannyuma lw'okuyita okw'okusuubiza, okwali omutendera ogusooka, emitendera egy'okubiri, egy'okusatu n'egy'okuna ge gibeera endagaano eyennyini ey'ebicweka bisatu, Katonda gy'akola n'abantu be yalondawo. Mu Olubereberye ekkumi n'ettano, Katonda mu ngeri entongole "asala" (ateekawo) endagaano ng'ayitira mu mukolo ogw'ekitalo aw'omu Katonda yekka ayitamu wakati w'ensolo ezagabuddwa mu bibiri, era n'asuubiza awatali kuteekawo biragiro ttaka eri abazzukulu ba Abulaamu. Ettaka Eryasuubizibwa lyaliragibwa ng'ettaka eriri wakati w'emigga ebiri; omugga ogw'e Misiri n'omugga Firati. Omutendera ogusooka ogw'endagaano ey'ebicweka bisatu gukwata

butereevu ku kabonero k'obunnabbi ak'emigga ebiri, n'ebintu byonna ebigattiddwa ku kabonero ako. Obutegeezebwa bwe bulaga ku migga gya Ulayi ne Hidekeri ng'ebyakubaawo ebiri mu nkola y'okutuukirizibwa kaakano, emigga egyo ebiri gyafaananyizibwa mu bunnabbi bwa Aburamu. Embeera eri wakati w'emigga ebiri gya Aburamu, egyo bw'ogigatta n'emigga ebiri gya Danyeri kiba kifuuka emigga ena, kubanga eddoozi lya Kristo ye ddoozi ly'amazzi amangi.

Ku lunaku lwennyini Mukama yakola endagaano ne Abaamu, ng'agamba nti, Ezzadde lyo mpadde ensi eno, okuva ku mugga gwa Misiri okutuuka ku mugga omunene, omugga Yufurati: Abakeni, n'Abakenizi, n'Abakadmoni, n'Abakiiti, n'Abaperizi, n'Abarefayimu, n'Abaamoli, n'Abakanani, n'Abagirugashi, n'Abayebusi. Olubereberye 15:18-21.

Ensi eyasuubizibwa eri Abulaamu yali ensi yonna, nga kiyimirirwa abakabaka kkumi mu nnaku ez'enkomerero; naye mu nnaku ezasooka z'endagaano, kyabaliirwa nga bika kkumi, si bakabaka. Aba 144,000 balibeera mu kutongana n'ensi yonna. Oluvannyuma ensi eriyingira mu kugezezebwa okw'okuwaliriza okusinza ku Sande, nga wansi w'obukulembeze bwa gavumenti emu ey'ensi yonna, etambulizibwa omukazi omwenzi ow'ekyenvu ow'Okubikkulirwa 17, afuga bakabaka kkumi ab'ensi. Eri Abulaamu, akabonero akagatta ekkansa n'ebuyobufuzi mu kifaananyi ky'ensolo kayimirirwa omugga ogwa Misiri, akabonero k'ebuyobufuzi, n'omugga ogwa Babulooni, akabonero k'ebuy'ekansa.

Awo oluvannyuma lw'ebyo ekigambo kya Mukama ne kijja eri Abramamu mu kwolesebwa, nga kigamba,

Toty, Abramamu: Nze ngabo yo, era empeera yo ennene nnyo.

Awo Abulamu n'agamba nti, Ai Mukama Katonda, onongiwa ki, kubanga ngenda nga sirina mwana, ate omuddu w'ennyumba yange y'oyo Eliyeza ow'e Ddamasiko? N'Abulamu n'agamba nti, Laba, toonnempa zzaalo; era, laba, oyo azaaliddwa mu nnyumba yange ye musika wange. Awo, laba, ekigambo kya Mukama ne kijjira gy'ali nga kigamba,

Ono tajja kuba omusika wo; naye oyo aliva mu nda zo ye ajja kuba omusika wo. Awo n'amuggya ebweru, n'amugamba nti, Kati tunula eri eggulu, obale emmunyeenye, singa osobola okuzibala; n'amugamba nti, Bw'otyoto bwe banaaba ezzadde lyo.

N'amukkiriza Mukama; era ne kimubalirwa obutuukirivu. N'amugamba nti,

Nze Mukama eyakuggya mu Uli w'Abakaludaaya, okukuwa ensi eno okugisikira.

N'ayogera nti, Ai Mukama Katonda, ndimanya ntya nti ndigifuna ng'obusika? N'amugamba nti,

Ntwalira ente ento enkazi ey'emyaka esatu, n'embuzi enkazi ey'emyaka esatu, n'endiga endume ey'emyaka esatu, n'ejiba, ne kyana ky'ejiba.

N'abitwala byonna bino, n'abisala mu makkati, n'ateeka buli kitundu ekimu okwolekera ekirala: naye ebinyonyi teyabisala. Awo ebinyonyi bwe byakkira ku mitumbi, Abulaamu n'abigoba. Awo enjuba bwe yali ng'eserengeta, otulo tungi ne gugwa ku Abulaamu; era, laba, entiisa ey'ekizikiza ekinene ne egwa ku ye. N'agamba Abulaamu,

Manya ddala nti ezzadde lyo linaabeeranga abagenyi mu nsi etali yaabwe, era banaabawereza; era banaabanyigirizanga emyaka ebikumi bina. Era n'eggwanga eryo, lye banaabawereza, ndisalaako omusango; oluvannyuma banaavaayo n'obugagga obungi.

Era onoogenda eri bajjajja bo mirembe; onoobikibwa mu myaka emirungi egy'obukulu.

Naye mu mulembe ogw'okuna balikomawo wano nate: kubanga obutali butuukirivu bw'Abamoli tebunnatuuka ku bujjuvu.

Awo ne kiba nti, enjuba bwe yagwa, era ne kiba kizikiza, laba, ettotolo erisaanuula omukka, n'ettabaaza eyaaka eyayita wakati mu bitundu ebyo. Olubereberye 15:1-17.

Oyo eyali agenda okukulembera Musa n'abaana ba Isirayiri ng'omuddundu ogw'omuliro ekiro n'omuddundu ogw'ekire emisana yayita mu wakati w'ebitundu ebyo "ebyatemebwa" ng'ekiwamba ekiwotooka n'ettaala eyaka.

Era Mukama n'abakulemberanga emisana mu nsanda y'ekire, okubatambuliza mu kkubo; n'ekiro mu nsanda y'omuliro okubawa omusana; okutambulanga emisana n'ekiro: Teyaggyaawo nsanda y'ekire emisana, newaakubadde nsanda y'omuliro ekiro, mu maaso g'abantu. Okuva 13:21, 22.

Ettabaaza eyaka n'ekyoto ekifukamukka byalanga ekifaananyi ky'omuddundu gw'ekire oba gw'omuliro, era byakiikirira ekintu eky'obunnabbi eky'omu mutendera ogusooka mu mitendera esatu mwe Katonda yassaawo endagaano ne Aberamu. Omutwe guno gutandika n'ebigambo, 'Totya,' kubanga obubaka bwa malayika asooka bwe bugamba nti, 'Mutye Katonda,' era abo abamitya Katonda ng'Aberamu tebalina kutya Katonda. Waliwo ebika bibiri by'okutya, kubanga waliwo ebika bibiri by'abantu.

Mu maaso mu kitundu ky'endagaano, Aberamu yakkiriza Katonda, era ne kibalirwa gy'ali ng'obutuukirivu. Abamalayika abasatu bafaanagana n'omulimu gwa Mwoyo Mutukuvu, nga Yokaana bw'ateeka mu maaso n'awayigiriza nti Mwoyo Mutukuvu akunenyeza ensi ku bintu bisatu: ekibi, obutuukirivu n'omusango. Ebiranga ebyo bitegekagana ne bamalayika abasatu; kale oluvannyuma okutya Katonda bwe kumaliddwa okulambikibwa mu kitundu ky'endagaano, ne kulagibwa omutendera ogw'okubiri ogw'obutuukirivu, oguddirirwa okulangirirwa kw'omusango, ogwo gwe mulimu ogw'okusatu ogwa Mwoyo Mutukuvu, era gukwatagana n'obubaka bwa malaika w'okusatu. Omutendera ogusooka ogw'endagaano gulaga ekifaananyi ky'obubaka bwa malaika ow'olubereberye, obwo obubeera bulimu ekifaananyi ekiddamu ky'ebubaka byonna ebisatu. Emitendera esatu egy'enkola y'endagaano gikiraga bamalayika basatu ab'Okubikkulirwa 14.

Oluvannyuma Abram bwe yabaliirwa ng'omutuukirivu, nga kiraga malaika ow'okubiri, n'ateekateeka ekiweebwayo; kubanga ekiweebwayo kiteekateekibwa katono nga tonnatuuka ku mutendera ogw'okusatu ogw'okusalira omusango. Ekiweebwayo ekyo kikiikirira ekiweebwayo ky'Abaleevi ekiri mu Malaki essatu, ekyeyimusibwa ng'akabonero. Nga bwe kiri nti ebiseera bisatu eby'emyaka amakumi ana mu bulamu bwa Musa bikiikirira obubaka bw'abamalayika basatu, emyaka amakumi ana egyasooka egya Musa girimu emitendera esatu gyonna egy'obubaka

bw'abamalayika basatu.

Awatandikira obujulirwa bwa Musa kwe ku bazadde be okutya Katonda (ekisanja ekisooka), ne kigobererwa ekigezo eky'okulaba. Ekitundu eky'okubiri kirimu ekigezo eky'okulaba, nga bwe kyali mu Danyeri essuula esooka, lwe Danyeri yasooka okutya Katonda era n'agaana okulya emmere y'Ababulooni, oluvannyuma n'agezesebwa nga basinziira ku lulabika lw'omubiri gwe. Ate eri Danyeri, ekigezo eky'okusatu kyajja nga wayiseewo emyaka esatu okuva eri Kabaka Nebukadnezzaali, ekifaananyi kya kabaka w'omu bukiikakkono n'etteeka lya Sande, eryo lye bubaka bw'omumalika ow'okusatu.

Abazadde ba Musa baatyanga Katonda, ne bamuteeka mu kisanduuko mu mazzi, ne muwala wa Falaawo n'akuleeterwa okulaba embeera eyo, era n'asalawo okutaasa omwana. Entandikwa y'obulamu bwa Musa yali kifaananyi ky'Endagaano Katonda gye yakola n'abantu bonna, era ne okuyitira mu Musa, Katonda n'akola endagaano n'eggwanga eralondeddwa okuva mu bantu. Endagaano ya Nuuwa n'abantu bonna ekikiikirira ekibiina ekinene ennyo, ate endagaano ya Musa n'abantu abalondebwa ye 144,000. Ekiweebwayo Abulaamu kye yalina okuwaayo okukakasa endagaano kyalina akabonero k'Endagaano ya Nuuwa, era bwe kityo ne Musa, eyatuukiriza obunnabbi bwa Abulaamu oluvannyuma lw'emyaka ebikumi.

Ekiweebwayo kyabadde ku nsolo ttaano ez'enjawulo: ente ennyana ey'emyaka esatu, embuzi enkazi ey'emyaka esatu, endiga enume ey'emyaka esatu, ejiba n'ennyonnyi ey'obulenzi. Ennyonyi zaasigala zituufu, ate ente ennyana, endiga enume n'embuzi enkazi zaatemebwa mu bibiri. Ekiweebwayo kino kiyimirira okukiimusa ekibendera mu nnaku ez'enkomerero nga kibera kukebera okulabika eri abantu. Akabonero akalabika eri muwala wa Falaawo kaali Musa nga akyali omwana mu ssanduuko. Eryato liyimirizibwa abantu munaana abaali ku lyato. Ennamba "munaana" esimbiddwa ng'emu ku bintu eby'obunnabbi eby'ekibendera ky'abo 144,000. Bw'otunuulira ebiweebwayo by'ensolo bitano era n'ottemamu ebisatu mu bibiri, olwo ekiweebwayo kibera kirimu ebitundu munaana, nga bwe kyafaananyizibwa Nuuwa, era ne kikakasibwa mu kiweebwayo kya Abaramu.

Ebisolo bitaano ebyo, bwe biba bikatiddwa nga bwe yalagira Katonda, biyimirira omuwendo "munaana," era bwe kityo, biyimirira emeeme ezo ez'omu nkomerero y'ensi, ezaalabirwamu mu kifaananyi ky'emeeme "munaana" ezali mu lyato. Akabonero k'okukomolwa, akaali ekitundu eky'okubiri mu ndagaano ya Abramu ey'ebitundu bisatu, kaalina okukolebwa ku "lunaku olw'omunaana" oluvannyuma lw'okuzalibwa, era omukolo ogwo ne gukyusibwa ne gissibwawo omubatizo, ogulaga mu kifaananyi okuzuukira kwa Kristo okwaabaawo ku "lunaku olw'omunaana." Omuwendo "munaana" kye kiranga ekitekeddwawo mu ndagaano za Nuu ne Musa zombi, era endagaano ezo ziraga mu kifaananyi aba emitwalo kkumi n'ena n'enkumi nnya, abaliyimusibwa ng'ekibendera eky'ekiweebwayo, era be "omunaana" avudde mu musanvu.

Ebisolo etaano ebyo biyimirira abawala ab'amagezi abatano, abafaananyizibwa ng' "munaana" ku eryato, baliyita okuva mu nsi enkadde ne bayingira mu nsi empya, nga tebaliraba kufa.

Ekiweebwayo kya Aburamu kyali ekiweebwayo ekirongoofu, kubanga ensolo zonna ezalimu zaali ensolo ennongoofu, era wamu zaayimiriranga ensolo ezisinga obukulu ezaakozesebwanga mu

biweebwayo ebyokebwa byonna. Obubaka bwa malayika asooka bulimu ekiragiro okusinza Omutonzi, era ensolo ezisinga obukulu ez'ebiweebwayo mu mpeereza y'ekyitukuvu, eyali egenda kuteekebwawo nga obunnabbi bwa Aburamu bwatuukirizibwa mu biseera bya Musa, zaateekebwawo nga ebiweebwayo by'okusinza, nga zifaanaanyiriza n'okuyita kwa malayika asooka okusinza Omutonzi.

Olunyiriri olw'ekkumi n'emunaana lugamba butereevu nti, "Ku lunaku olwo Mukama yakola endagaano ne Abulamu." Ekyo kiraga omutendera ogusooka ku emitendera esatu egifaananyiza bamalayika basatu ab'omu Okubikkulirwa essuula kkumi n'ennya. Omutendera ogw'endagaano oguli mu Olubereberye essuula kkumi n'ettaano guyimirira obubaka bw'omulayika asooka mu Okubikkulirwa essuula kkumi n'ennya, ogukwiririrwa omulayika owookubiri, eyafaananyizibwa omutendera ogwokubiri ogw'endagaano ya Abulamu ogusangibwa mu Olubereberye essuula kkumi n'omusanvu.

Mu mutendera ogw'okubiri, erinnya lya Abulaamu lyakyusibwa ne lifuuka Ibulayimu. Abulaamu kitegeeza 'taata waayimibwa,' ate Ibulayimu kitegeeza 'taata w'amawanga amangi.' Mu kuyitibwa kwa Abulaamu, yaweebwa okusuubiza okw'okufuuka eggwanga ddene, naye okusuubiza tekwaakakasibwa okutuusa erinnya lya Abulaamu bwe lyakyusibwa. Awo n'afuuka taata asooka w'abantu b'endagaano abaalondebwa. Omutendera oguddako gwafaananyiriza obubaka bw'omumalayika ow'okusatu, nga Ibulayimu akemebwa mu kuwaayo Isaaka ng'ekiweebwayo, ekyo ne kifaananyiriza omusaalaba, ogwo ne gufaananyiriza nga 22 Okitobba 1844, era ekyo kifaananyiriza etteeka erya Sande—kye kye obubaka bw'omumalayika ow'okusatu. Omutendera ogw'endagaano ogw'okusatu gwatuukirizibwa nga 22 Okitobba 1844, era gusangibwa mu Olubereberye 22.

Mu kisanja eky'okubiri, ekye obubaka bwa malayika ow'okubiri, we erinnya lya Abramu lyakyusibwa, omukolo gw'okukomola ne gutekebwawo ng'akabonero k'abantu b'omukago n'enkolagana yaabwe ne Katonda. Mu byafaayo by'obubaka bwa malayika ow'okubiri, mwe basibwako akabonero abantu ba Katonda. Batumbulwawo ng'ekibendera mu bubaka bwa malayika ow'okusatu obukiikirirwa etteeka lya Ssande, naye basibwako akabonero mu kiseera katono nga etteeka lya Ssande tekinnabaawo; mu byafaayo bya Abamillerite, kino kyali katono nnyo nga tennaggala oluggi nga 22 Okitobba 1844.

Bwe kityo bwe kiri ne ku biragiro bisatu ebyava mu Babulooni ebyatandikawo obunnabbi bw'emyaka 2300, obwaggwa ku kutuuka kw'omumalaika ow'okusatu nga Okitobba 22, 1844. Yeekaalu yatuukirizibwa mu mulembe gw'ekiragiro eky'okubiri, oluvannyuma lw'ekyasooka, naye nga tekunnabaawo eky'okusatu. Emisimbiro gyayo gyateekebwawo mu mulembe gw'ekiragiro ekisooka, ate okuzimba kwa yeekaalu ne kumalirizibwa mu byafaayo by'ekiragiro eky'okubiri. Ekiragiro eky'okusatu mu 457 BC kyatandika emyaka 2300, ate ekiragiro kennyini ne kizza obwetwaze bw'eggwanga eri Abayudaya. Ku kabonero akasatu obwakabaka butekebwawo, nga kiragirwa okuddamu okuzzaawo obwetwaze bw'eggwanga ku kiragiro eky'okusatu n'okugulumizibwa kw'ekkanisa eyawangula ng'ebbendera ku tteeka lya Ssande.

Ekiragiro ekya ssatu kyafaananyiza okutuuka kwa Malayika ow'okusatu ku mbaga y'obugole nga ku 22 October, 1844. Omugole yeetegeka nga tekinnaba kubeerawo mbaga y'obugole, si ku mbaga y'obugole. Okuteekebwako ekisiba kw'abo 144,000 kituukirizibwa nga tennaba kutuuka etteeka ery'olunaku Iwa Sande, mu kiseera ekiragibwa mu bunnabbi ng'ekigezo ky'ekifaananyi ky'ensolo. Tubuuliddwa nti ekigezo ky'ekifaananyi ky'ensolo kye kigezo kye tulina okuyitaamu nga tekinnaggala ekiseera ky'ekisa.

Mukama andaze ddala nti ekifaananyi ky'ensolo kijja kuteekebwawo nga tekinnaggwa ekiseera ky'okugezesebwa; kubanga kijja kubeera ekigezo ekikulu eri abantu ba Katonda, mwe eby'obulamu bwabwe obutaggwaawo bijja okusalibwawo. Ensonga z'oyimirirako ziri mu kivuyo ky'ebitakwatagana okutuusa nti batono bokka be banaalimbibwa.

Mu Okubikkulirwa 13 ensonga eno eragiddwa bulambulukufu; [Okubikkulirwa 13:11-17, kyasomeddwa].

Kino kye kigezo abantu ba Katonda kye balina okuyitamamu nga tebannateekebwako akabonero ka Katonda omulamu. Bonna abakakasa obwesigwa bwabwe eri Katonda nga bagondera amateeka ge, era ne bagaana okukkiriza Ssabbiiti ey'obulimba, balibeera wansi w'ekibendera kya Mukama Katonda Yakuwa, era balifuna akabonero ka Katonda omulamu. Abo abaleka amazima agava mu ggulu ne bakkiriza Ssabbiiti ya Sande, balifuna akabonero k'ensolo. Manuscript Releases, volumu 15, 15.

Oluggi lwaggala nga 22 Okitobba, 1844, nga kiraga ekifaananyi ky'oluggi oluggadde ku tteeka lya Ssande. Mukyala White agamba nti ekigezo ky'ekifaananyi ky'ensolo kye kigezo kye tulina okuyitamamu "nga tekinnaggala" ekiseera eky'ekisa, era agamba nti ekigezo ekyo kye kifo we wasalirwaawo eby'enkomerero eby'obulamu bwaffe obutaggwaawo. Nga tekunnaba kutuuka etteeka lya Ssande, omugole yeetegeka, era kino kyetaagisa okuba n'olugoye lw'obugole olutuufu, olugoye olusaaniddwa okutukuza mu muliro ogusunsula ogw'Omubaka w'Endagaano. Akasayimu katekebwa okusooka nga tekunnaba kubeerawo obugole, ate oluvannyuma obugole bubeerawo ku tteeka lya Ssande.

Sister White alaga nti okuteekebwako akabonero kwe okunywezebwa mu mazima, mu bw'amagezi era n'omu bw'emmoyo. Ate era alaga nti bwe abantu ba Katonda batekebawo akabonero, olwo okukankana kw'ebibonerezo bya Katonda kujja. Okukankana kwe bibonerezo ebikutandikira ku kikankano ky'ensi ekyogerwako mu Okubikkulirwa kkumi n'emu, kye tteeka lya Sande mu Amerika.

Yeekaalu ya baMillerite yamalirizibwa mu Okukaaba kw'ettumbi ly'ekiro, nga kiraga nti okuteekebwako akabonero kubaawo nga tekunnatuuka ku kabonero akasatu ak'okusalirwa omusango. Mu ndagaano ya Ibulayimu, ettambiro ery'okusatu ery'okusala omusango lyali Isaaka ku Lusozi Molaya, nga kiraga ekifaananyi, si Kristo ku musaalaba yekka, wabula n'ebiwewayo bya Baleevi mu Malaki essatu.

Era anaatuula ng'omuyenga era ng'omutukuzi w'effeeza; era anaatukuza abaana ba Lewi, n'abalongoosa ng'ezzaabu n'effeeza, baly'awaayo eri Mukama ekiweebwayo mu butuukirivu. Awo ekiweebwayo kya Yuda ne Yerusaalemi kijja okwoomera Mukama, ng'omu nnaku

ez'edda, era ng'omu myaka egyasooka.

Era ndibajja okusemberera okubasalira omusango; era ndibeera omujulirwa omwangu eri abalogo, n'eri abamenzi, n'eri abalayira obulimba, n'eri abo abanyigiriza omukozi ku mpeera ye, n'omunnamwandu n'omulekwa, n'eri abo abagyamu omunnaggwanga eddembe lye, n'eri abatantya nze, ayogera Mukama ow'eggye. Malaki 3:3-5.

Oluvannyuma lw'enkola y'okutukuza, ekiweebwayo kiriba 'olwo' nga bwe kyali mu nnaku ez'edda, era ekiweebwayo kitegekebwa mu kikulwa eky'enkomerero eky'okusala omusango, kubanga olwo Abaleevi abatukuziddwa era baategekeddwa nga ekiweebwayo, bagereranyizibwa n'abawala abasirusiru, be Kristo gw'anaabanga "omujulizi amangu" okubawakanya. "Omujulizi amangu" ye "Mujulizi omwesigwa eri ekkanisa eya Lawodikiya," asuula Sebuna ng'omupiira mu ttale ery'ewala, era abasuula Aba Lawodikiya okuva mu kamwa ke. Okuyawula engaano n'omuddo omubi kuliba kwa mangu, kubanga ebikolerwa eby'enkomerero by'amangu nnyo. Omubaka oyo ow'amangu ye ajja amangu mu yeekaalu ye mu Malaki essatu.

Okuyimusa ekiweebwayo mu Malaki "nga mu nnaku ez'edda," kwe kuyimusa ekibendera kya 144,000; kwe kuyimusa emigaati ebiri egy'ekiweebwayo eky'okupepeya ku Pentekooti; kwe kuyimusa omusota ku mugo mu ddungu; kwe kuyimusa Kristo ku musaalaba, era kwe kuyimusa Sadraka, Mesaki ne Abeduneego mu ttanu ery'omuliro nga bali wamu ne Kristo, ng'ensi yonna yeewuunya ne yatangala; kwe kutongozebwa kw'echati eya 1843, era n'ekigendererwa ekyategekebwa ku chati eya 1850.

Mu kitundu eky'okubiri eky'endagaano ya Ibulayimu mwe wateekebwawo omukolo gw'okukomola era ne gukakasibwa, ne gufuuka akabonero k'endagaano. Ibulayimu, si nga Musa, yakomola Isaka amangu ddala, ne bwe yatuuka ku kitundu eky'okusatu n'amuwaayo ng'ekiweebwayo, Isaka n'ayimiririra akabonero ako. Akabonero ako oluvannyuma ne kaddirwamu obatizo, era ebyo byombi ne bituwa obujulizi obubiri ku kabonero k'omusalaba.

Akabonero ka Katonda omulamu kye ki, akatekebwa ku mitwe gy'abantu be? Kano kabonero kasomebwa bamalayika, naye tekasomebwa maaso g'abantu; kubanga malayika omuzikiriza atekwa okulaba akabonero kano k'obununulo. Ekirowoozo ekitegeera kirabye akabonero k'omusalaba ogwa Kalivari mu batabani ne bawala ba Mukama abatwaliddwa okuba abaana. Ekibi eky'okumenya etteeka lya Katonda kiggyiddwaawo. Bambadde olugoye lw'embaga ey'obugole, era bagondera era beesigwa eri ebiragiro bya Katonda byonna. Manuscript Release, ennamba 21, 51.

Mu ntandikwa y'endagaano mu Olubereberye 15, wateekebwawo obunnabbi bw'ebbanga bw'emyaka 400 mu buddu; ate Pawulo naye alaga ekiseera kye kimu ng'emyaka 430. Okubalirira kwa Pawulo kutandika n'okuyitibwa okuli mu Okuva 12, kubanga ayongeramu n'ebbanga Abramumu lye yabeeberamu ng'omugenyi. Bw'okkebejja obulungi, emyaka 400 nga gyegattibwa ku myaka 30 nga bwe Pawulo yabyateekawo biba kabonero kamu, ate emyaka 400 nga bwe yategezebwa Abramumu ziba kabonero akalala. Kale, ekiseera ky'emyaka 400 kitegeeza ki, ekiseera ky'emyaka 430 kitegeeza ki, era n'emyaka 30 gitegeeza ki?

Abakugu balaze obulungi nti emyaka 430 esobola okugabanyizibwa mu biseera bibiri, buli kimu kya myaka 215; ekisooka tekirimu kusibibwa newankubadde obuddu, ate ekyokubiri kya obuddu.

Abulaamu yayingira Kanani nga yali ya myaka 75, era Isaaka yazaalibwa Abulaamu nga Abulaamu yali ya myaka 100 (nga wayise emyaka 25). Yakobo yazaalibwa Isaaka nga Isaaka yali ya myaka 60, era Yakobo yayingira Misiri nga yali ya myaka 130. Bino biteeka wamu emyaka 215 mu Kanani n'emyaka 215 mu Misiri, nga byonna wamu biba emyaka 430. Eri omuyizi w'obunnabbi, kino kiwa obujulirwa bubiri okuva mu bubonero bw'endagaano bubiri eri Pawulo, nga bwe kyali ku Aburamu eyakyusibwa erinnya. Pawulo amanyisa emyaka 430, ate Aburamu 400. Okutuukirizibwa olunyiriri ku lunyiriri kw'obunnabbi bw'ebiseera ebiri ebikwatagana kikwatagana ne kiseera ky'endagaano eyasooka ekyaleeta okuteekebwawo kw'abantu ba Katonda abaalondebwa.

Bwe yajja Kristo mu byafaayo okukakasa endagaano n'abangi okumala wiiki emu, eyo wiiki yayimirira ng'obunnabbi bw'ebbanga obubiri obw'egattagana. Obunnabbi bwa Paulo bw'emyaka 430 busobola okugabibwa mu bitundu bibiri ebyenkanankana, nga bwe kiri ne wiiki ya Kristo. Emyaka 215 mu Kanaani ne gigobererwa emyaka 215 mu Misiri, nga kiraga ekifaananyi ky'obujulirwa bwa Kristo ye yennyini okumala ennaku 1260, ne zigobererwa ennaku 1260 ez'obujulirwa bwa Kristo mu kifo ky'abayigirizwa be. Mu nnaku 2520 Kristo yakakasa endagaano nazo ziraga emirundi musanvu egy'“okuwakana kw'endagaano ye.”

Okuva mu 723 BC okutuuka mu 1798, waliwo emyaka 2520, era emyaka egyo egabuddwamu mu biseera bibiri, buli kimu kya myaka 1260, nga kiraga obupagani obulinyirira ekifo ekitukuvu n'eggye okumala emyaka 1260, nga kigobererwa obupapa obulinyirira ekifo ekitukuvu n'eggye okumala emyaka 1260. Ekitundu ekya wakati mu wiiki ya Kristo kyali omusalaba, era ekitundu ekya wakati ky'omu wiiki (538) kireeta emyaka 1260 egy'obujulizi bw'obupagani, nga kigobererwa emyaka 1260 egy'obujulizi bw'obupagani okuva eri omuyigirizwa wa Papa ow'obupagani. Bwe bwafuna obuyinza ku musaalaba, obwakabaka bwa Kristo obw'ekisa bwali ekifaananyi kya 538, lwe bwafunibwa obuyinza obwakabaka bwa Antikulisito. Ku musaalaba, Isirayiri ow'omubiri yalekebwaawo era Isirayiri ow'omwoyo n'atandika. Mu 538, obupagani obw'omubiri bwalekebwaawo, era obupagani obw'omwoyo ne butandika.

Obunnabbi bwa Abulamu obw'emyaka 400 era bwe bumu ne 430. Kye kimu kya bunnabbi, naye kyatekebwawo mu bubonero bubiri bw'endagaano. Obunnabbi obw'ebbanga obubiri obwo obufaanagana bwalaga obuddu n'okununulibwa kw'abantu ba Katonda, ebyali bigenda okutuukirizibwa ku ntandikwa y'ebyaafaayo by'endagaano bya Isirayiri ey'edda. Ku nkomerero y'ebyaafaayo by'endagaano bya Isirayiri ey'edda, waliwo obunnabbi obw'ebbanga obumu obukwatagana n'obulala, mu ngeri nga olunaku lumu luyimirira mwaka gumu, n'olwekyo ne bulaga obunnabbi obubiri obw'ebbanga obusimbayo ku kununulibwa n'obuddu.

Mu byafaayo eby'omu wakati mu ntandikwa n'enkomerero ya Isirayiri ey'edda, tusanga Danyeri ng'ali mu buwanjangu e Babulooni. Okuva mu byafaayo by'endagaano eyo, ebiraga obuddu n'okusuubizo olw'okununulwa; obunnabbi obugatta wamu ebyafaayo by'endagaano bya Isirayiri ey'edda n'ebya'endagaano bya Isirayiri ya leero bulambikibwa. Mu kitabo kya Danyeri,

wategeerekebwa obunnabbi bubiri bw'ebiseera. "KIRAYIRO" ky'"EMIRUNDI MUSANVU" gya Musa egy'omu Leevitikusi amakumi abiri mu mukaaga kimanyibwa mu Danyeri 9/11, era n'ekibuuzo eky'olunyiriri olw'ekkumi n'asatu mu Danyeri munaana, ekitwala ku ddamu ery'olunyiriri olw'ekkumi n'enna, eriraga obunnabbi bw'emyaka 2300. Ekirayiro ekyo, bwe kyetyobolwa, kye "omukolimiro gwa Musa" oguli mu Danyeri 9/11; era bwe kyakolebwa mu 677 BC ku bwakabaka obwa maserengeta ne kiggwaawo nga 22 Okitobba 1844, nga n'emyaka 2300 bwe gyaggwaawo. Okusaasaanyizibwa kwombi kwa 2520 kusangibwa mu kibuuzo eky'olunyiriri olw'ekkumi n'asatu, ate n'eddamu ery'olunyiriri olw'ekkumi n'enna ye 2300.

Nga bwe kyali ne Musa, Alufa w'ebyaafaayo by'endagaano bya Isirayiri ey'edda, era nga bwe kyali ne Kristo, Omega w'ebyaafaayo by'endagaano bya Isirayiri ey'edda, ebyafaayo eby'Alufa by'Isirayiri ey'omulembe guno byalimu obunnabbi bubiri bw'ebbanga obwakwatagana. Ekimu kyayimirira obuwambe n'obuddu, ekirala okulokolebwa. Okugabibwamu mu bitundu bibiri ebingana kw'emyaka 430 mu byafaayo eby'Alufa eby'Isirayiri ey'edda kwalaga ekifaananyi ky'okugabibwa okw'obunnabbi okwaddamu mu ennaku musanvu Kristo lwe yakakasanga endagaano, era n'ekiseera eky'okusalirwa omusango olw'okumenya endagaano ekikwataganye, ekyagabibwa mu bitundu bibiri ebingana; kino kyateeka mu maaso abajulirwa babiri nti ebyafaayo eby'Alufa eby'Isirayiri ey'omulembe guno byandibadde n'empagi y'obunnabbi efaananako. Emyaka 2520 n'emyaka 2300 nga bikoma wamu biwa omujulirwa ow'okusatu nti waliwo obunnabbi bw'ebbanga bubiri obwakwatagana, oburimu ekiseera ekigabibwa mu bitundu bibiri ebingana wakati.

Abajulizi basatu bandireetedde omwoyo okusuubira nti, Omukama bw'anaayingira mu ndagaano n'aba 144,000 mu byafaayo bya Omega eby'Isirayiri ya leero, wandibaawo obunnabbi bbiri obw'obudde obw'okwatanagana, era n'ekiseera ekikwataganamu ekigabanyiziddwa mu bitundu bibiri ebyenkanankana; naye kino tekiyinzika kubeera bwe kityo, kubanga Omukama bwe yayingira mu ndagaano ne Isirayiri ya leero, yayimusa omukono gwe eri eggulu n'alangirira nti obudde tebugenda kubeerawo nate.

Endagaano ey'abantu 144,000 eyimirirwa mu migaati ebiri egikubisibwa mu bbanga egy'ekiweebwayo ky'engano eky'ebibala ebisooka. Enteekateeka ey'obunnabbi ey'abajulizi basatu, egobererwako abajulizi babiri abatalina enjawulo ya kiseera ky'obunnabbi, kisangibwa mu kiweebwayo kya Abaramu: ente enkazi (eyasalibwamu mu bitundu bibiri eby'enkana), embuzi enkazi (eyasalibwamu mu bitundu bibiri eby'enkana), n'endiga entume (eyasalibwamu mu bitundu bibiri eby'enkana), oluvannyuma ne enjiba y'omu nsiko n'ejjiba.

Ebiweebwayo ebisatu ebyasooka byonna byalina emyaka esatu egyasibwawo ku kufaananyiza kwabyo, nga kiraga nti bikiikirira ebiweebwayo bisatu ebyalina ebbanga ly'obunnabbi. Si kyokka nti ebiweebwayo ebisatu byonna byalina ebbanga ly'obunnabbi; era buli kimu kyalina ebbanga ly'obunnabbi erigabanyiziddwa mu biseera bibiri ebyenkanankana. Ennangaana n'enjiba tezaaliko myaka gyaasibwawo; zaateekwa kubeera ntono, kubanga bikiikirira emulembe ogusembayo gw'abantu b'endagaano, abalagibwa ng'ebinyonyi bibiri, oba ebisibo bibiri.

Ebisibo ebiri bikiikirira ekibiina ekinene ennyo n'abantu 144,000, naye ebinyonyi ebyo ebiri birina amakulu ag'okubiri. Enjiba eri mu biweebwayo eby'ewatukuvu, era bwe onoonya obulambulula bw'enjiba nga kiweebwayo, emirundi mingi kiba kitegeeza ekika ky'enjiba; naye enjiba mu kiweebwayo kya Abram eraga ennyonyi ento nnyo nga terina bwoya, oba n'okusingawo obubi, ennyonyi ebuuliddwa obwoya bwayo. Mu mutendera guno ogw'obunnabbi, ebinyonyi ebiri bino bye engano n'ebisagazi.

Mu nnaku ez'oluvannyuma ekibendera kijja kuyimusibwa eri eggulu ng'ennyonyi, era ekyo kijja kuba mu kiseera kennyini ennyonyi ebbiri ezitalongoofu lwe bajja kuyimusa obubi ne babuteeka ku ntebe yaabwo ey'obwakabaka e Sineeri.

Awo malayika eyali ayogera nange n'avaayo, n'anjamba nti, Golawo kati amaaso go, olabe ekivaayo kye kiri. Ne mbuuzza nti, Kiki ekyo? N'anjamba nti, Efa eno efuluma. N'ayongerako n'agamba nti, Kino kye kifaananyi kyabwe mu nsi yonna. Era, laba, ne wasitulwa ettalanta ey'erisasi: era ono ye mukazi atudde mu wakati w'efa.

N'agamba nti, Kino kye kibi. N'akisuula mu wakati w'eefa; era n'asuula obuzito bw'obuleedi ku kamwa ako.

Awo ne nnyimusa amaaso gange, ne ndaba; laba, wavaamu abakazi ababiri, omuyaga gwali mu biwaawaatiro byabwe; kubanga baalina ebiwaawaatiro ng'ebiwaawaatiro by'akalooli; ne bawanika efa wakati w'ensi n'eggulu. Awo ne ngamba malayika eyali ayogera nange nti, Bano bagitwalira wa efa? N'anjamba nti, Okugizimbira ennyumba mu nsi ya Sinake; era enaatuuzibwa, ne giteekebwa eyo ku musingi gwayo. Zekaliya 5:5-11.

Obwa Papa, obulabirwamu ng' "obubi," era Pawulo n'abwogerako ng' "oyo omubi," bwafuna ekiwundu eky'okufa mu 1798, nga ettalanta ya lead yateekebwa waggulu w'ekisero mw'atudde. Oluvannyuma spiritualism ne Protesitanti eyajeemye bagenda kumusitula ne bamuzimbira ennyumba e Shinar, mu kiseera kye kimu Katonda ng'amaze okumaliriza okuzimba ennyumba gy'agenda okugulumiza ng'ebbendera. Mu Zekkaliya, ebbendera ery'obulimba ye mukazi w'obubi, ate ebbendera liragibwa ng'enjiba. Ensi olwo ejja kuba erondawo wakati wa Loma, ekisiba ky'ebinyonyi byonna ebitali bitukuvu era ebikyawa, oba enjiba, akabonero k'Endagaano ya Katonda n'abantu.

Ne yeekaabira n'eddoboozi ery'amaanyi nnyo, ng'agamba nti, Babulooni enkulu egudde, egudde, era efuuse ekifo eky'okubeeramu badayimooni, n'ekisibe ky'emizimu gyonna emitali mirongoofu, era ekisibe ky'ennyonyi zonna ezitali zirongoofu era ezikyawa. Okubikkulirwa 18:2.

Kristo, ng'akwata ku kufa n'okuzuukira kwe, yagamba nti, 'Mumenye yeekaalu eno, ne ndirizimba mu nnaku ssatu.' Ezo nnaku ssatu ziraga ekiseera eky'obunnabbi mwe bazimba yeekaalu, nga bwe kyali eri Musa, eri Kristo, era n'eri Abamillerite. Ekiragi nti ebiweebwayo Abulaamu bye yaweza, okuli ente enkazi, embuzi enkazi n'endiga ensajja, buli kimu kibeere kya myaka esatu, kiraga nti mu buli mu byafaayo by'emikago ebisatu bye tukirowoozaako kaakano, yeekaalu ejja kuzimbibwa. Yeekaalu y'omukago ey'enkomerero eya bantu 144,000 ebeera bbendera erigulumizibwa ng'engule eri eggulu. Omw'ensonga eyo; ente enkazi, embuzi enkazi n'endiga

ensajja ze nsolo z'ensi, ne ziyawukana ku nnyonyi ezibuuka mu ggulu. Yeekaalu y'omukago erizimbibwa mu nnaku ez'enkomerero lwe kubeera Yerusalemi egulumizibwa waggulu okusinga obusozi n'ensozi byonna.

Newankubadde sinnaba kulambulula buli kitundu ky'omutendera ogusooka ku emitendera esatu egy'endagaano ogwa Abramu, okutuusa kati buli kitundu kye tukozeeko kirina ekyakifaananako mu ntandikwa n'okukoma kwa Isirayiri wa ddala ow'edda, era ne mu ntandikwa ya Isirayiri ey'omu mulembe guno. Tulaze emitendera esatu gy'abamalayika ab'Okubikkulirwa kkumi na nnya mu mutendera ogusooka ogw'endagaano ogwa Abramu. Fractal y'abamalayika abasatu eri mu mutendera ogusooka ogw'endagaano ogwa Abramu ejjakweyoleka obulungi okusinga nga tukebera omutendera ogw'okubiri n'ogw'okusatu ogw'endagaano ogwa Abramu.

Ebiweebwayo bya Abram "munaana" tebilaga bibiweebwayo byokka ebyandifuuse ekitundu ky'emikolo mu Weema Entukuvu eya Musa, wabula birambulula era bikkakkanya omulimu gw'ebiseera eby'obunnabbi mu lugero lw'abantu ba Katonda ab'endagaano. Bikkakkanya entandikwa n'enkomerero za Isirayiri ng'abantu ba Katonda abalondebwa, oba bwa nnamaddala oba obw'omwoyo.

Emyaka 430 gya Pawulo ge kiseera ky'obunnabbi, era tekisobola mu magezi okuwawulibwa okuva ku myaka 400 gya Aburaamu. Bwe bitekebwa ku kimu waggulu ku kimu, bivamwo kiseera kya myaka amakumi asatu, nga kigobererwa emyaka ebikumi bina. Wano we tunaayongera mu kiwandiiko ekiddako.

"Obunnabbi obuwandiikiddwa mu Endagaano Enkadde bwe kigambo kya Mukama eky'ennaku ez'enkomerero, era bujja kutuukirizibwa nga bwe kikakafu ddala nga bwe twalabye okuzikirira kwa San Francisco." Ebbaluwa 154, nga 26, omwezi gwa Mayi, 1906.